

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології

Світлана КОНДРАТЮК

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧОЇ,
ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
спеціальність **013 Початкова освіта**
освітня програма **Початкова освіта**
Мова навчання **українська**

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП

28 серпня 2024 р.

Голова _____

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор
педагогічних наук, професор

Розробник:

Колишкіна Алла Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної і початкової освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри дошкільної і початкової освіти

Протокол № 01 від 28 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Наталія ПАВЛУЩЕНКО

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
І-й		І-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
10 год.		2 год.	
Практичні, семінарські			
16 год.		4 год.	
Лабораторні			
– год.		– год.	
Самостійна робота			
90 год.		110 год.	
Консультації:			
4 год.		4 год.	
Вид контролю: екзамен		Вид контролю: екзамен	
Загальна кількість годин – 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальний курс «Сучасні технології вивчення природничої, громадянської та історичної освітніх галузей» віднесений до нормативної частини навчального плану циклу професійно-орієнтованої підготовки здобувачів освіти спеціальності 013 Початкова освіта освітнього ступеня «Магістр».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес та особливості застосування освітніх технологій в початковій школі при реалізації природничої освітньої галузі.

1.1. Мета курсу «Сучасні технології вивчення природничої, громадянської та історичної освітніх галузей» – підготовка майбутнього вчителя початкових класів до реалізації природничої освітньої галузі відповідно Державного стандарту початкової загальної освіти; оволодіння сучасними технологіями та особливостями їх використання при реалізації природничої освітньої галузі.

2.1. Завдання курсу «Сучасні технології вивчення природничої, громадянської та історичної освітніх галузей»:

– *теоретичні*: ознайомити з концептуальними і теоретичними положеннями щодо формування в учнів початкової школи компетентностей у галузі природничих, суспільствознавчих та історичних наук; педагогічним досвідом вчителів-практиків з проблем організації сучасного інтегрованого уроку у початковій школі;

– *практичні*: формування практичних умінь та навичок використання новітніх технологій при реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей; проводити різні типи уроків з окреслених освітніх галузей; моделювати освітній процес за різними комплектами навчально-методичного забезпечення початкової школи.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти» у здобувачів освіти необхідно сформувати інтегральну, загальні і спеціальні (фахові) компетентності, а саме:

ІК. Здатність розв'язувати дослідницькі та / або інноваційні задачі у сфері початкової освіти.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 4. Здатність працювати автономно.

ЗК 5. Здатність доцільно планувати та організовувати процес навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів.

ЗК 6. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина.

СК 1. Здатність реалізовувати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти в професійній діяльності, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

СК 3. Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та

цифрові сервіси в організації освітнього та наукового процесів у сфері початкової освіти.

СК 4. Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

СК 5. Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя.

СК 6. Здатність управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, що потребує нових стратегічних підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК 7. Здатність інтегрувати знання й розв'язувати складні задачі, провадити дослідження та/або інноваційну діяльність з метою розвитку нових знань та процедур у сфері початкової освіти.

СК 9. Здатність усвідомлювати соціальну значущість майбутньої професії; дотримуватися принципів толерантності, академічної доброчесності, формування навичок time-менеджменту та інших soft skills.

СК 10. Здатність цілеспрямовано орієнтувати дітей молодшого шкільного віку на відчуття духовного зв'язку з країною, усвідомлення історії нашої держави, її національних звичаїв і традицій; здатність використовувати ефективні елементи народної педагогіки, традиції національного виховання в умовах реалізації Концепції Нової української школи.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивченню навчального курсу передуює оволодіння студентами знань з галузей педагогіки, психології та сформовані загальні компетенції: базові знання природничих, суспільствознавчих та гуманітарних наук; письмова та усна комунікація рідною мовою; навички роботи з комп'ютером; загальнокультурні компетенції.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання	
ПРН 1	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння / навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та / або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.
ПРН 2	Вільно обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проєктів у сфері початкової освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.
ПРН 3	Створювати інноваційне інформаційно-освітнє середовище початкової школи, адаптувати його до різних умов реалізації освітнього процесу.
ПРН 4	Організовувати та управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців у стандартних, нестандартних та невизначених умовах.
ПРН 5	Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу.
ПРН 6	Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності.
ПРН 7	Організовувати освітній процес як цілісну систему формування особистості дитини молодшого шкільного віку; використовувати в освітньому процесі теоретичні засади та сучасні технології навчання освітніх галузей, визначених Концепцією Нової української школи.
ПРН 8	Формувати в дітей молодшого шкільного віку сталі уявлення про національно-патріотичну свідомість, національно-культурну ідентичність, морально-етичні норми і правила поведінки; реалізовувати завдання, принципи та шляхи національно-патріотичного виховання.
ПРН 9	Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90–100	<p>Магістрант:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявляє всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ матеріали передбаченої програми; – опрацьовує основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; – проявляє творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ; – на високому рівні володіє традиційними та новими методичними підходами до викладання конкретних тем, наводить приклади за сучасними підходами та приклади з передового педагогічного досвіду; – засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
82–89	<p>Магістрант:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявляє систематичні та глибокі знання навчального матеріалу з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ вище середнього рівня; – демонструє уміння виконувати завдання, передбачені програмою; – опрацьовує літературу, рекомендовану програмою; – володіє традиційними та новими методичними підходами до викладання конкретних тем, наводить приклади за сучасними підходами; – засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
74–81	<p>Магістрант загалом:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має добрі знання навчального матеріалу з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ; – при виконанні передбачених програмою завдань припускає низку помітних помилок; – опрацьовує основну літературу до теми; – демонструє систематичний характер знань з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ; – здатний до самостійного рішення подальшої профдіяльності.
64–73	<p>Магістрант:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має знання навчального матеріалу з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; – справляється з виконанням завдань, передбачених програмою; – ознайомлюється з основною літературою, рекомендованою програмою; – припускає значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання з методики і технологій навчання природознавства,

	громадянської та історичної ОГ та при виконанні завдань тощо, принципів, які може усунути самостійно.
60–63	Магістрант: – виявляє знання основного навчального матеріалу з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ в мінімальному обсязі, але необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; – в основному виконує завдання, передбачені програмою; – ознайомлюється з основною літературою, рекомендованою програмою; – припускає помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
35–59	Магістрант: – має значні прогалини в знаннях з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ; – допускає принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
0–34	Магістрант: – не має знань зі значної частини навчального матеріалу з методики і технологій навчання природознавства, громадянської та історичної ОГ; – допускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; – не спроможний самостійно засвоїти програмовий зміст.

Розподіл балів

Поточний контроль								Разом	Підсумковий контроль	Сума
РОЗДІЛ 1	РОЗДІЛ 2									
Т 1.2-Т 1.3.	Т 2.1.	Т 2.2.	Т 2.3.	Т 2.4.	Т 2.5.	Т 2.6.	Т 2.7.			
Поточний контроль								60	25	100
15	5	10	10	5	5	5	5			
Контроль самостійної роботи								15		
4	1	2	2	2	1	2	1			

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», ухваленого рішенням вченої ради університету (протокол №10 від 27 квітня 2020 р.), затвердженого наказом №178 від 27 квітня 2020 р. при оцінюванні результатів навчання з дисципліни Технології вивчення природничої, громадянської та історичної освітніх галузей» можливе перезарахування балів за результатами неформальної та/або інформальної фахової активності студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей, участь в конкурсах студентських робіт, олімпіадах, тощо), що за тематикою, обсягом і змістом відповідають навчальній дисципліні.

5. Засоби діагностики результатів навчання

1. Усна відповідь.
2. Виконання практичного завдання.
3. Виконання самостійної роботи.
4. Письмове тестування.
5. Підсумкова оцінка з кожної теми виставляється за середнім арифметичним показником (балом).

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен. Підсумковий контроль проводиться у формі *письмового тестування* за програмою даної навчальної дисципліни, яке складається із 25 питань (на платформі дистанційного навчання Moodle).

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА, ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Тема 1.1. Сучасні педагогічні технології та можливості їх застосування у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей в початковій школі: поняття «педагогічна технологія» (загальнодидактична, частково методична, локальна). Класифікації педагогічних технологій:

а) по орієнтуванню на особистісні структури: інформаційні, операційні, емоційно-моральні та ін.;

б) по типу управління пізнавальною діяльністю: програмоване, групове, комп'ютерне навчання та інші;

в) по домінуючому методу: ігрові, дослідні, творчі, інформаційні, проблемні, діалогічні та інші.

Тема 1.2. Технологія формування природничих та суспільствознавчих уявлень та понять в початковій школі.

Пізнання світу відбувається у відносності до таких когнітивних ступенів: відчуття, сприйняття, уявлення, поняття; формування первісних уявлень і понять про наукову картину світу, інтелектуальний розвиток, залучення учнів до культури та творчої діяльності; формування понять.

Тема 1.3. Особливості застосування інноваційних технологій відповідно до змісту та завдань природничої, громадянської та історичної освітніх галузей.

Напрямки розвитку початкової школи у природничій, громадянській та історичній освітніх галузях; технології особистісної орієнтації (методи і засоби навчання і виховання); стандартизація навчання; гуманітаризація сучасного навчання.

РОЗДІЛ II. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Тема 2.1. Технологія екологічного виховання учнів початкової школи у процесі вивчення природознавства.

Принципи технології екологічного виховання. Комплекс пізнавально-емоційних завдань для формування екологічної поведінки учнів початкової школи. Методика екологічного виховання.

Тема 2.2. Технологія розвивального навчання. Технологія Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей.

Система розвивального навчання Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова. Порівняльна характеристика традиційної та розвивальної систем навчання. Особливості розвивального навчання.

Тема 2.3. Формування дослідницької поведінки молодших школярів за методикою О. Савенкова.

Дослідницька поведінка в інтерпретації О. Савенкова розглядається як поведінка, що спрямована на вивчення об'єкта та має в основі психічну потребу у пошуковій активності. Відповідно, *дослідницьке навчання* – це навчання, побудоване на фундаменті дослідницької поведінки.

Дослідницьке навчання – особливий підхід до навчання, побудований на основі природного прагнення дитини до самостійного вивчення того, що оточує. Головна мета такого навчання - формування в учня готовності й здатності самостійно, творчо вивчати й перебудовувати нові засоби діяльності в будь-якій сфері людської культури.

Тема 2.4. Використання ТРВЗ-технології у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей. Сутність ТРВЗ-технології. Методи ТРВЗ-технології. Ігри та тренінги у межах ТРВЗ-технології.

Теорія рішення винахідницьких задач (ТРВЗ) – наука про загальні закони розвитку штучних систем. Об'єктом ТРВЗ є всі штучні системи. ТРВЗ вводить такі поняття, як ТРИЗНА підхід, Тризна мислення та інші.

ТРВЗ є міждисциплінарною наукою, покликаною об'єднати і систематизувати знання тих областей, які до цих пір було прийнято вважати різними і несумісними. Дана мета досягається в ТРИЗ за рахунок аналізу та виявлення загальних принципів, підходів, законів, закономірностей і тенденцій розвитку в процесі наукового пізнання. Основна суть ТРВЗ – виявлення і використання законів, закономірностей і тенденцій розвитку технічних систем.

Тема 2.5. Інтеграція знань у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей.

Інтеграція знань – це цілісний процес взаємодії і взаємопроникнення різних систем знань, що виражаються у виникненні їх інтегральних форм, узагальнюючих теорій і методів, ущільненні і взаємообміну інформації, діалектолізації, фундаменталізації та прикладнізації знання, посиленні його міждисциплінарності й комплексності, в результаті чого створюється нова

цілісність, що проявляється через єдність із протилежним процесом – диференціації.

Види інтеграції: елементарний (реалізований через міжпредметні зв'язки); середній (одночасне вивчення теми в різних навчальних предметах); глибокий (повне злиття різнохарактерного змісту навчального матеріалу), – найвищий рівень інтеграції – теоретичний, що передбачає філософське взаємопроникнення різноманітних теорій та дозволяє представити світ як цілісну картину.

Згідно класифікації, найвищим ступенем інтеграції є міжсистемна інтеграція, тобто об'єднання в єдине ціле змісту освітніх областей початкового навчання, організованих у відповідності до другого ріння (міжпредметної інтеграції). Найбільш поширеними видами інтеграції знань у початковій школі є проблемна та міждисциплінарна.

Тема 2.6. Використання інтерактивних технологій у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей. Сутність інтерактивного навчання.

Під активною моделлю розуміють застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів: самостійна робота, проблемні та творчі завдання (часто домашні), запитання від учня до вчителя.

Слово «інтерактив» англійського походження, від слів «interact», де «integ» – взаємний і «act» діяти. Інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу.

Тема 2.10. Технологія проектування у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей в початкових класах. Проектування в системі «Intel: навчання для майбутнього».

Поняття «проект» розглядає в тісному взаємозв'язку з дослідженнями, спрямованими на розв'язання практичної задачі. Розробка проекту обов'язково передбачає створення певного продукту внаслідок творчої або дослідницької діяльності.

Проектування у системі Intel полягає лише в тому, що для створення проекту учня використовують інформацію із системи Інтернет та вчать оформлювати результати у програмах Word, Excel, Power Point.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Лабор.	Конс	Сам ост. р		Лекції	Практичні	Лабор.	Конс	Самост. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. Сучасні педагогічні технології, їх характеристика, значення для початкової школи												
Тема 1.1. Сучасні педагогічні технології та можливості їх застосування у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей в початковій школі	10	–	–	–	2	8	12	–	–	–	–	12
Тема 1.2. Технологія формування природничих та суспільствознавчих уявлень та понять в початковій школі	10	1	1	–	–	8	12	–	–	–	–	12
Тема 1.3. Особливості застосування інноваційних технологій відповідно до змісту та завдань природничої, громадянської та історичної освітніх галузей	8	1	1	–	–	6	13	1	–	–	–	12
Разом за розділом 1	28	2	2	–	2	22	37	1	–	–	–	36
РОЗДІЛ 2. Технології розвивального навчання в освітньому процесі початкової школи.												
Тема 2.1. Технологія екологічного виховання учнів початкової школи у процесі вивчення природознавства	12	–	2	–	–	10	12	–	–	–	–	12
Тема 2.2. Технологія розвивального навчання. Технологія Д. Б. Ельконіна – В. В. Давидова у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей	11	1	2	–	–	8	13	–	1	–	–	12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 2.3. Формування дослідницької поведінки молодших школярів за методикою О. Савенкова	15	2	2	–	1	10	12	–	1	–	1	10
Тема 2.4. Використання ТРВЗ-технології у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей	15	2	2	–	1	10	12	1	1	–	–	10
Тема 2.5. Інтеграція знань при вивченні природничої, громадянської та історичної освітніх галузей	13	1	2	–	–	10	10	–	–	–	–	10
Тема 2.6. Використання інтерактивних технологій у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей	13	1	2	–	–	10	11	–	–	–	1	10
Тема 2.7. Технологія проєктування у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей	13	1	2	–	–	10	11	–	1	–	–	10
Разом за розділом 2	92	8	14	–	2	68	81	1	4	–	2	74
Усього годин	120	10	16	–	4	90	120	2	4	–	4	110

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Сучасні педагогічні технології та можливості їх застосування у процесі реалізації природничої, громадянської та історичної освітніх галузей в початковій школі	–	–
2.	Технологія формування природничих уявлень та понять в початковій школі	1	–
3.	Особливості застосування інноваційних технологій відповідно до змісту та завдань природничої освітньої галузі	1	1
4.	Технологія екологічного виховання учнів початкової школи у процесі вивчення природознавства	2	–
5.	Технологія розвивального навчання. Технологія Д. Б. Ельконіна – В. В. Давидова у процесі реалізації природничої освітньої галузі	2	–
6.	Формування дослідницької поведінки молодших школярів за методикою О. Савенкова.	2	1
7.	Використання ТРВЗ-технології у процесі реалізації природничої освітньої галузі	2	1
8.	Інтеграція знань у процесі реалізації природничої освітньої галузі	2	–
9.	Використання інтерактивних технологій у процесі реалізації природничої освітньої галузі	2	–
10.	Технологія проектування у процесі реалізації природничої освітньої галузі	2	1
	РАЗОМ	16	4

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Державний стандарт початкової освіти. [Електронний ресурс]: (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartupochatkovoyi-osviti>
2. Гільберг Т.Г. Навчально-методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 кл. закладів загально середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. 3. Київ: Генеза, 2019. 256с.
3. Ліннік О. О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ» : навч. посіб. К. : Слово, 2010. 248 с.
4. Бібік Н. Нова українська школа: poradnik для вчителя. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
5. Пехота О. М. Освітні технології : навч.-метод. посіб. К. : А.С.К., 2003. 255 с.
6. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://ru.osvita.ua/>. Назва з екрана.
7. Химинець В. Інновації в початковій школі. Тернопіль : Мандрівець, 2012. 312 с.
8. Чепіль М., Дудник Н. Педагогічні технології : навч. посібник. К. : Академвидав, 2012. 224 с.

Додаткові:

1. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навч. посіб. 2-ге видання. К. : Веселка, 1998. 334 с.
2. Луцан Н. І. «Людина і світ» в інноваційних педагогічних технологіях : навч. посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. 184 с.
3. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Сучасні технології вивчення галузі «Природознавство» / укл.В.Д. Мелаш. Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2017. 84 с.
4. Нова українська школа: poradnik для вчителя / за заг. ред.Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
5. Intel : навчання для майбутнього / [Д. Кендау, Д. Доєрти, Д. Йост; адапт. Н. В. Морзе, Н. П. Дементієвська; ред. Т. Нанаєва]. К. : Нора-прінт, 2006. 256 с.
6. Intel : навчання для майбутнього / [Електронний посібник] / [Д. Кендау, Д. Доєрти, Д. Йост; адапт. Н. В. Морзе, Н. П. Дементієвська; ред. Т. Нанаєва]. Intel Corporation, 2006. 360 с.

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Ілюстративний навчальний матеріал.
2. Навчально-методичні посібники.
3. Плани семінарських і практичних занять, які містять методичні рекомендації щодо підготовки до занять за даною навчальною дисципліною.

Інформаційні ресурси:

1. www.e-ukraine.org/cms-service.
2. www.iteach.com.ua/about/presentations.
3. Освітній сайт «Шкільна освіта» – <http://www.school.edu-ua.net/>
4. Всеукраїнський шкільний портал – <http://www.school.ed.net.ua/>
5. Освітній сайт «Освітянська мережа України» – <http://www.ednu.kiev.ua/>
6. Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого – <http://www.ymf.kiev.ua/>
7. Острів знань. Освітній портал – <http://ostriv.in.ua/>